

Miroljub Ivanović¹

Izvorni znanstveni rad

Uglješa Ivanović²

¹Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača,
Sremska Mitrovica, Srbija

²Fakultet za menadžment u sportu, Beograd, Srbija

ODNOS DIMENZIJA LIČNOSTI ADOLESCENATA I OCJENA U TJELESNOM ODGOJU

UVOD

Relacije dimenzija ličnosti i školskog uspjeha predmet su istraživanja velikog broja autora. Prema istraživanju Funke (2006) Alfred Binet je prije jednog stoljeća sa svojim suradnikom Teodorom Simonom konstruirao test za mjerenje inteligencije djece kako bi se mogla dijagnosticirati intelektualno neuspješna djeca koja nisu bila sposobna svladati propisane školske programe. Charles Spearman je u prvoj polovici XX. stoljeća na osnovu analize školskih ocjena konstruirao prvu teoriju o strukturi ljudskog intelekta – generalni faktor inteligencije (Cianciolo i Sternberg, 2004). Potkraj 1970-ih Herrnstein i Murray (Herrnstein & Murray, 1994) pretpostavljaju da su samo najinteligentniji sposobni da svladaju najzahtjevnije obrazovne programe, da su oni nosioci razvoja društva, dok su svi ostali vođeni. Reakcije američke javnosti na ovakve stavove o razvoju inteligencije i postizanju društvenih položaja bile su krajnje negativne.

Novi poticaji ispitivanja utjecaja i nekih drugih varijabli koje bi, osim inteligencije, mogle doprinositi školskom uspjehu, dolaze krajem XX. stoljeća kada petofaktorski model postaje dominantnim istraživačkim pristupom u području ličnosti. Najzaslužniji za teoriju o petofaktorskom modelu ličnosti bili su autori Costa i McCrae koji su razvili odgovarajuće psihološke instrumente namijenjene dijagnosticiranju definiranih dimenzija i to: 1) NEO FFI instrument koji se sastoji od 60 čestica kojima se pokriva pet osnovnih dimenzija iz petofaktorskog modela i 2) instrument NEO PI-R sastavljen od 240 čestica namijenjen istom predmetu mjerenja Costa i McCrae.

Međutim, pored petofaktorskog modela ličnosti pojavila su se i druga rješenja. Talijanski autori Caprara, Barbaranelli i Borgogni kreirali su upitnik *Big Five Questionnaire* (BFQ), koji se sastoji od 132 tvrdnje na koje se odgovara u Likertovu formatu od pet jedinica, raspoređenih u pet ljestvica, odnosno 10 podljestvica.

Autor ovog istraživanja u nekoliko je radova ispitivao dimenzije ličnosti sportaša i trenera. Ivanović (2009) je identificirao relacije petofaktorskog modela dimenzija

ličnosti i indikatora zadovoljstva životom na uzorku 137 karatista – mlađi seniori. Ivanović (2010a) je na uzorku od 126 trenera u stalnom radnom odnosu s područja grada Beograda iz 14 sportskih klubova definirao prediktivnu vrijednost dimenzija ličnosti, spol i radni staž trenera i zadovoljstva trenerskog posla (kao kriterij). Ivanović (2010b) je na uzorku od 136 karatista oba spola – seniora iz Kolubarskog okruga utvrdio korelacije između latentnih dimenzija ličnosti i pojedinih faktora organizacijske kulture.

U proteklom prvom desetljeću XXI. stoljeća objavljeni su rezultati većeg broja studija, kojima se pokušalo odgovoriti na pitanje u kojoj mjeri pojedinačne dimenzije ličnosti doprinose školskom uspjehu. Na primer, Laidra, Pulman Pullmann i Allik (2007.), Zanga (2003.) te Matešić, ml. i Zarevski (2008) primijenili su Upitnik NEO-FFI Coste i McCraea.

Pregledom dosadašnjih istraživanja dostupnih autorima ovog rada vidljivo je odsustvo radova o korelaciji dimenzija ličnosti i uspjeha u telesnom odgoju. Stoga je osnovni cilj ovog istraživanja ispitivanje relacija prediktorskih varijabli pet velikih dimenzija ličnosti adolescenata (kao uzroka) i kriterijske varijable školskih ocjena u tjelesnom odgoju (kao posljedice).

METODE

Sudionici i postupak

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 338 sudionika učenika IV. razreda tehničke, ekonomske, poljoprivredne i medicinske škole u Valjevu. Aritmetička sredina ispitanika u istraživanju je 18.1 godina, a standardna devijacija 0.31 godina.

Anonimno testiranje ispitanika obavljeno je tokom prosinca 2010. godine. Na upitniku se nalazilo uputstvo za samostalno popunjavanje. Ispitivanje je vršeno grupno za vrijeme redovite nastave telesnog odgoja u trajanju od jednoga školskog sata. Ispitivanje je bilo anonimno i dobrovoljno i sudionici su mogli odbiti sudjelovanje ili u bilo kojem trenutku ispitivanja odustati.

Instrumenti

Big Five upitnik

Za ispitivanje 5 velikih dimenzija ličnosti starijih od 16 godina primijenjen je talijanski oblik *s* (Big Five Questionnaire – BFQ; Caprara, Barbaranelli i Borgogni, 2005).

Upitnik korištenog petofaktorskog modela kojom se operacionaliziraju osobine ličnosti čini sljedećih 5 ljestvica: energija (E), ugodnost (U), savjesnost (S), emocionalna stabilnost (ES) i mentalna otvorenost (MO). Za svaki od pet faktora

utvrđene su dvije PODDIMENZIJE od kojih svaka podrazumjeva različite aspekte dimenzije: **energija** (*dinamičnost – Di i dominacija – Do*), **ugodnost** (*kooperativnost/ empatija – Kp i srdačnost/prijateljstvo – Sr*), **savjesnost** (*temeljnost – Tm i ustrajnost – Us*), **emocionalna stabilnost** (*emocionalna kontrola – Ek i kontrola impulsa – Ki*), **mentalna otvorenost** (*otvorenost prema kulturi – Ok i otvorenost prema iskustvu – Oi*) i **ljestvica laganja** (L).

Upitnik modela „Pet velikih” dimenzija ličnosti, sastoji se od 132 ajtema u obliku kratkih verbalnih fraza. Svaka rečenica sadrži marker osobina ličnosti uz kratku razradu, objašnjenje ili kontekstualnu informaciju, što olakšava razumijevanje i smanjuje višeznačnost. Svaka latentna dimenzija ličnosti, odnosno prediktorska varijabla, obuhvaća 24 tvrdnje, a poddimenzije ličnosti sadrže po 12 čestica, od kojih je 1/2 formulirana u pozitivnom, a druga polovina u negativnom smjeru u odnosu na naziv ljestvice. Zadatak ispitanika je da u ovom mjernom instrumentu procijeni stupanj slaganja sa svakim od stupnjeva na ljestvici Likertovog tipa od 5 stupnjeva ne/slaganja (od 1 – u potpunosti netočno do 5 – u potpunosti točno). Rezultat sudionika određuje se zbrajanjem procjena za odgovarajuće čestice svake pojedine pod-dimenzije upitnika, što omogućava dobivanje ukupnog rezultata za dimenzije BFQ-a.

Ocjene iz telesnog vaspitanja

Kao mjera uspjeha korištena je ocjena učenika iz tjelesnog odgoja jer se ova kriterijska varijabla smatra objektivnijim pokazateljem njegovog znanja. Učenici su u upitnicima trebali napisati ocjenu u rasponu od 1 do 5 na kraju prvog polugodišta iz ovog nastavnog predmeta.

U tablici 1. prikazane su vrijednosti pouzdanosti unutarnje konzistencije Cronbah Alfa koeficijentata Cronbah (Cronbach, 2004) pod-dimenzija pet faktora ličnosti.

Tablica 1. Vrednosti koeficijentata pouzdanosti skale Big Five upitnika

PODDIMENZIJE LIČNOSTI	Cronbach α	PODDIMENZIJE LIČNOSTI	Cronbach α
Energija	.83	Kooperativnost	.85
Ugodnost	.90	Srdačnost	.92
Savjesnost	.87	Temeljnost	.86
Emocionalna stabilnost	.93	Ustrajnost	.94
Mentalna otvorenost	.84	Emocionalna kontrola	.88
Ljestvica laži	.95	Kontrola impulsa	.95
Dinamičnost	.82	Otvorenost prema kultu	.89
Dominacija	.91	Otvorenost prema iskustvu	.94

Uvidom u matricu podataka petofaktorskog modela ličnosti uočavaju se vrijednosti koeficijenata unutarnje konzistentije (Cronbach-alpha), koje se kreću se u intervalu od $\alpha = .81$ do $\alpha = .95$. Imajući u vidu da se koeficijenti pouzdanosti ne manji od 0.7 obično smatraju zadovoljavajućim, korišteni *Big Five* upitnik imao je prihvatljivu pouzdanost interne konzistentije Frenkel i Volen, Nanali, Rivil i Zinbarg (Fraenkel & Wallen, 1990; Nunnally, 1978; Revelle & Zinbarg, 2009).

REZULTATI I RASPRAVA

Prvo su izračunate aritmetičke sredine, standardne devijacije i Pearrsonovi koeficijenti korelacija varijabli (Tablica 2).

Tablica 2. Korelacije dimenzija i poddimenzija ličnosti i ocjena u tjelesnom odgoju

		AS	SD	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1	Prosjek ocena	4.5	6.03	1																
2	BFQ E	80.3	9.27	.05	1															
3	BFQ U	76.4	9.06	-.09	.01	1														
4	BFQ S	76.5	10.92	.31**	.35**	.12	1													
5	BFQ ES	70.1	14.22	.08	-.05	.20	.06	1												
6	BFQ MO	79.13	10.51	.04	.39**	.06	.32**	.03	1											
7	BFQ L	30.1	6.12	-.06	.05	.11*	.23**	.33**	-.02	1										
8	BFQ Di	38.3	5.95	-.05	.84**	.16**	.28**	-.06	.43**	.05	1									
9	BFQ Do	40.2	6.06	.08	.85**	-.08	.28	-.06	.36**	-.02	.54**	1								
10	BFQ Kp	38.19	4.64	-.03	.06	.79**	.21**	.16**	.19**	.03	.06	-.03	1							
11	BFQ Sr	36.7	5.47	-.11*	-.05	.86**	.07	.16**	-.06	.09	.10	-.18**	.42**	1						
12	BFQ Tm	36.1	6.96	.20**	.13*	.12*	.86**	-.05	.17**	.22**	.05	.12*	.13*	.08	1					
13	BFQ Us	40.9	6.41	.27**	.49**	-.06	.85**	.16**	.37**	.12*	.40**	.48**	.19**	-.03	.51**	1				
14	BFQ Ek	37.1	7.25	.09	.04	.13*	.05	.88**	.13*	.19**	.05	.08	.19**	.05	-.08	.18**	1			

**p < .01; *p < .05

Legenda: BFQ E, Energija; BFQ U, Ugodnost; BFQ S, Savjesnost; BFQ ES, Emocionalna stabilnost; BFQ MO, Mentalna otvorenost; BFQ L, Ljestvica laži; BFQ Di, Dinamičnost; BFQ Do, Dominacija; BFQ Kp, Kooperativnost; BFQ Sr, Srdačnost; BFQ Tm, Temeljnost; BFQ Us, Ustrajnost; BFQ Ek, Emocionalna kontrola; BFQ Ki, Kontrola impulsa; BFQ Ok, Otvorenost prema kulturi; BFQ Oi, Otvorenost prema iskustvu.

Dobivena matrica korelacija pokazuje da je dimenzija ličnosti *savjesnost*, sa svojim pod-dimenzijama *temeljnost* i *ustrajnost*, statistički značajno i pozitivno povezana s ocjenama tjelesnog odgoja, što signalizira na to da adolescenti koji su

ustrajni i temeljitiji imaju i bolji uspjeh u ovoj nastavnoj oblasti. Također dobivene su i statistički značajne korelacije (negativnog smjera) pod-dimenzije ličnosti *ugodnost* i ocjena tjelesnog odgoja. Bez obzira na relativno nizak linearan odnos ovih varijabli, pretpostavlja se da maturanti s iskazanom dimenzijom ličnosti *ugodnosti* imaju slabiji uspjeh u školskom premetu tjelesni odgoj. Hipotetički to ukazuje na održavanje socijalne mreže i druženje, jer adolescenti koji imaju visoke vrijednosti na ljestvici petofaktorskog modela ličnosti *ugodnosti* imaju više prijatelja od onih koji na ovoj ljestvici imaju niske vrijednosti. Prema tome, može se pretpostaviti da druženje i mnogobrojni prijatelji kod tih srednjoškolaca predstavljaju karakterističnu prednost, te im zbog ove osobine ličnosti ne ostaje dovoljno vremena za svakodnevno tjelesno vježbanje. Međutim, prema istraživanju Koste i Makre (Costa & McCrae, 2005) generalno postoji drugo objašnjenje: neugodne ličnosti načelno ostvaruju bolji školski uspjeh zato što su nepopustljive. One se često kruto pridržavaju pravila što ih u komunikaciji s okruženjem s jedne strane čini neugodnima, a s druge strane ta njihova rigidnost im olakšava rješavanje problema u sportskim aktivnostima koje su osnova školskog telesnog odgoja, gdje se nikad ne smije odstupati od pravila.

Izračunati koeficijent multiple korelacije ($R = .76$) naglašava značajnu povezanost kriterijske varijable ocjena iz tjelesnog odgoja i sistema prediktora bazičnih dimenzija ličnosti, pri čemu vrednost koeficijenta determinacije je $R = .58$. To znači da je objašnjeno 20% ukupne varijance na nivou ($p < .01$), dok se 4/5 % varijabiliteta ne može objasniti dimenzijama modela Pet velikih.

U cilju provjere koliki se dio varijance ocjena iz nastavnog predmeta telesni odgoj (kriterij) može objasniti pomoću dimenzija ličnosti mjerenih *Big Five* upitnikom, kao i kauzalnosti odnosa među istraživanim varijablama provedena je hijerarhijska regresijska analiza (Tablica 3).

Tablica 3. Koeficijent multiple korelacije, koeficijent determinacije i parcijalni doprinosi prediktora za kriterijsku varijablu

DIMENZIJE LIČNOSTI	β
Energija (E)	-.08
Ugodnost (U)	-.14*
Savjesnost (S)	.31**
Emocionalna stabilnost (ES)	.10
Mentalna otvorenost (MO)	.03
Ljestvica laži (L)	-.09

* $p < .05$; ** $p < .01$ $R = .76$; $R^2 = .20$ $p < .01$

Dobiveni koeficijent multiple korelacije ($R = .76$) naglašava značajnu linearnu povezanost kriterijske varijable ocjena iz telesnog odgoja i sistema prediktora bazičnih dimenzija ličnosti, pri čemu vrijednost koeficijenta determinacije je $R = .58$. To znači da je objašnjeno 20% ukupne varijance na nivou ($p < .01$), dok se 4/5 % varijabiliteta ne može objasniti dimenzijama modela Pet velikih.

Uvidom u ćelije matrice podataka uočava se da su u modelu „Pet velikih” dimenzija ličnosti samo dva standardizirana beta koeficijenta statistički značajna i to: *ugodnost* sa pozitivnim predznakom ($\beta = .11$) i *savjesnost* s negativnim predznakom ($\beta = -.31$). Srednjoškolci završnih razreda koji ostvaruju značajan rezultat na dimenziji ličnosti ugodnosti, opisuju se kao suradnici, ljubazni, nesebični, prijateljski raspoloženi, plemeniti i suosjećajni. Dimenzija ličnosti savjesnost odnosi se na sposobnost samoregulacije ili samokontrole, a adolescenti koji ostvaruju značajne rezultate na toj dimenziji, opisuju se kao refleksivne, savjesne, uredne, točne i uporne ličnosti.

Dakle, dobiveni standardizirani beta koeficijenti pozitivnog prediktora ugodnost i negativnog prediktora savjesnost ukazuju da ove dimenzije ličnosti relevantno doprinose predikciji kriterija OCJENA IZ TJELESNOG ODGOJA maturanata.

Hijerarhijska regresijska analiza provedena i na 10 poddimenzija petofaktorskog modela dimenzija ličnosti. Veličine beta koeficijenata poddimenzija ličnosti i njihov pojedinačan utjecaj na kriterijsku varijablu ocjene iz tjelesnog odgoja adolescenata predočene su u tablici 4.

Tablica 4. Predikcija pojedinih poddimenzija ličnosti za kriterijsku varijablu

POD-DIMENZIJE LIČNOSTI	β
Dinamičnost (Di)	-.13*
Dominacija (Do)	.06
Kooperativnost (Kp)	-.03
Srdačnost (Sr)	-.05
Temeljnost (Tm)	.14*
Ustrajnost (Us)	.19**
Emocionalna kontrola (Ek)	.27**
Kontrola impulsa (Ki)	-.02
Otvorenost prema kulturi (Ok)	.06
Otvorenost prema iskustvu (Oi)	.01

* $p < .05$; ** $p < .01$

Pregledom tablice vidljivo je da su 4 poddimenzije ličnosti statistički značajni prediktori kriterija i to: temeljitost, ustrajnost, dinamičnost i emocionalna kontrola.

Pod-dimenzija ličnosti *temeljnost* – Tm ($\beta = .14$), mjeri aspekte koji se odnose na pouzdanost, brigu o detaljima i ljubav prema redu, dok poddimenzija ličnosti *ustrajnost* – Us ($\beta = .14$), mjeri aspekte koji se odnose na upornost i ispunjavanje preuzetih obaveza.

Statistički značajnim negativnim prediktorom školskog uspjeha tjelesnog odgoja manifestirana se varijabla *dinamičnost* – Di ($\beta = -.13$), kao pod-dimenzija dimenzije energije, koja mjeri aspekte energičnih i dinamičnih ponašanja. *Emocionalna kontrola* – Ek ($\beta = .27$) je poddimenzija emocionalne stabilnosti ličnosti koja se odnosi na kontrolu stanja napetosti uz proživljavanje osećanja, manifestovala se kao statistički značajan pozitivan prediktor.

Dobiveni negativni smer standardiziranih beta koeficijenata signaliziraju na to da su maturanti koji ostvaruju veće vrijednosti na poddimenziji dinamičnost skloniji energičnom reagiranju, dok adolescenti koji ostvaruju niže vrednosti na pod-dimenziji emocionalna kontrola, imaju manju kontrolu nad svojim emocionalnim reakcijama, što nije optimalno za realizaciju tjelesnog odgoja te ne doprinosi uspjehu u ovom nastavnom predmetu.

ZAKLJUČAK

Nalazi u ovom istraživanju potvrđuju postavku o složenosti petofaktorskog modela ličnosti i njegovog linearnog odnosa s ocjenom tjelesnog odgoja adolescenata (kao kriterija). Rezultati naglašavaju to da određene osobine ličnosti maturanata iz modela Velikih pet mogu u određenoj mjeri doprinijeti objašnjenju varijance uspjeha u nastavnom predmetu telesna kultura.

Najbolja prediktorska varijabla ocjene tjelesnog odgoja pokazala se latentna dimenzija savjesnost kao jedna od „pet velikih” dimenzija ličnosti primijenjenog *Big Five* upitnika, što upućuje na zaključak da maturanti s izraženom navedenom osobinom ličnosti ostvaruju bolji uspjeh u nastavi tjelesnog odgoja. Takođe, statistički značajan predskazivač ocjene telesne kulture pokazala se i latentna dimenzija ličnosti ugodnost. To znači da adolescenti koji imaju veće vrijednosti standardiziranih beta koeficijenata na latentnoj dimenziji ugodnosti, ostvaruju lošiji školski uspjeh u nastavi tjelesnog odgoja. Uzrok je vjerojatno održavanje široke mreže prijatelja, koja uvjetuje manjak vremena za redovno vježbanje i motoričko učenje.

Od poddimenzija ličnosti najboljim prediktorom školskog uspjeha u nastavi tjelesnog odgoja pokazale su se pod-dimenzije savjesnost, dinamičnost, emocionalna kontrola i kontrola impulsa.

Dobiveni rezultati u teorijskom smislu otvaraju nove mogućnosti za istraživanja relacija prediktorskih varijabli pet velikih dimenzija ličnosti adolescenata (kao uzrok) i kriterijske varijable školskih ocjena u tjelesnom odgoju (kao posljedice).

Glavno ograničenje ovog transverzalnog istraživanja koje otežava generalizaciju rezultata je to što je korišten relativno homogen uzorak.

Navedene najvažnije činjenice u ovom radu sugeriraju osnovanost budućih empirijskih istraživanja čiji bi predmet bio identificiranje korelata između dimenzija ličnosti adolescenata i njihovih ocjena iz telesnog odgoja. Bilo bi interesantno da se struktura nedovoljno definiranih odnosa u ovoj domeni u budućim istraživanjima longitudinalnog dizajna egzaktnije ispita na većem broju maturanata uzrasta od 18 godina i u nekim drugim školskim populacijama. To bi stvorilo uvjete za potpunije definiranje pojedinih latentnih dimenzija i poddimenzija ličnosti učenika završnih razreda srednjih škola kao najboljih prediktora uspeha u nastavi tjelesnog odgoja, ali i uvjeta za utvrđivanje kvantitativnih i kvalitativnih razlika dosadašnjih rezultata u komparaciji s rezultatima dobivenim u ovom istraživanju.

LITERATURA

1. Caprara, G.V., Barbaranelli, C., Borgogni, L. (2005). *Priručnik za Big fi ve upitnik. BFQ*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
2. Cianciolo, A. T., Sternberg, R. J. (2004). *Intelligence. A Brief History*. Malden: Blackwell Publishing.
3. Costa, Jr., P.T., McCrae, R.R. (1992). *Revised NEO Personality Inventory (NEOPI-R) and the NEO Five-factor Inventory (NEO-FFI) professional manual*. Odesa: Psychological Assessment Resources.
4. Costa, Jr., P.T., McCrae, R.R. (2005). *NEO PI-R, Priručnik. Revidirani NEO inventar ličnosti (NEO PI-R), NEO petofaktorski inventar (NEO-FFI)*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Cronbach, L. (2004). My current thoughts on coefficient alpha and successor procedures. *Educational and Psychological Measurement*, 64(3), 391-418.
6. Fraenkel, J., & Wallen, N. (1990). *How to design and evaluate research in education*. New York: McGraw- Hill.
7. Funke, J. (2006). Alfred Binet (1857-1911) und der erste Intelligenztest der Welt. U G. Lamberti (Hrsg.). *Intelligenz auf dem Pruefstand – 100 Jahre Psychometrie* (str. 23-40). Goettingen: Vandenhoeck und Ruprecht.
8. Ivanović, M. (2009). Dimenzije ličnosti karatista kao prediktori zadovoljstva životom. [Dimensions of the personalities of karate players (male and female juniors) as predictors of life satisfaction]. *Facta universitatis, Series philosophy, sociology, psychology and history*, 8(1), 115-124.

9. Ivanović, M., Ivanović, U. (2010). Osobine ličnosti trenera kao prediktori zadovoljstva poslom. [Personality trainer characteristics as job satisfaction predictors]. *Sport Logia* 6(2), 1-8.
10. Ivanović, M., Ivanović, U. (2010). Relacije dimenzija ličnosti karatista – seniora i faktora optimalne organizacione culture. [Relations between karate seniors players personality dimensions and optimal organizational culture factors]. *Međunarodna naučna konferencija „Fizička aktivnost za svakoga”*, Rezime (str. 15-17). Beograd: Fakultet sporta i fizičkog vaspitanja Univerziteta u Beogradu.
11. Herrnstein, R., Murray, Ch. (1994). *The Bell Curve. Intelligence and class structure in American life*. New York: Free Press Paperbacks.
12. Laidra, K., Pullmann, H., Allik, J. (2007). Personality and intelligence as predictors of academic achievement: A cross-sectional study from elementary to secondary school. *Personality and Individual Differences*, 42, 441-451.
13. Matešić, ml., K. i Zarevski, P. (2008). Povezanost opće inteligencije i dimenzija ličnosti sa školskim postignućem: *Metodika*, 9, 260-270.
14. Nunnally, J. (1978). *Psychometric Theory* (2nd ed.). New York: McGraw Hill.
15. Revelle, W., Zinbarg, R. (2009). Coefficients Alpha, Beta, Omega, and the glb: Comments on Sijtsm. *Psychometrika*, 74(1), 145-154.
16. Zhang, L.F. (2003). Does the big fi ve predict learning approaches? *Personality and Individual Differences*, 34, 1431-1446.

RELATION OF ADOLESCENT PERSONALITY DIMENSIONS AND PHYSICAL EDUCATION MARKS

ABSTRACT

The aim of this research was to examine relations of the five-factor adolescent personality model dimension and Big Five Questionnaire school marks in physical education (BFQ; Caprara, Barbaranelli and Borgogni, 2005). The sample consisted of 338 male, 4th grade students from five secondary schools in Valjevo. „Big Five” dimensions model and a sub dimension personality model of the Big Five Questionnaire were applied: energy (dynamics and domination), pleasantness (cooperation/empathy and cordiality/friendship), conscientiousness (meticulousness/persistence), emotional stability (emotional control and impulse control), mental open-mindedness (openness towards culture and openness towards experience) and lying scale. The average mark in physical education was taken as the measure for graduates’ success. The data were processed using the Pearson’s correlation coefficient and hierarchy regression

analysis. Correlation analysis has shown that personality conscientiousness dimension, with its sub-dimensions (meticulousness/persistence) is statistically significantly and positively related to the adolescents' success in physical education. Between cordiality, as a personality pleasantness sub-dimension, and physical education mark, the obtained correlation was negative and low, but statistically significant. Hierarchy regression analysis has shown that the main personality dimension set explains 20% of the total variance. The results point to the conclusion that two personality characteristics (pleasantness and conscientiousness) from the „Big Five” model, as well as 4 personality sub-dimensions (meticulousness, persistence, dynamics and emotional control) can, up to a certain point, contribute to the variability explanation of physical education mark.

Key words: *Big Five Questionnaire, personality dimensions, sub-dimensions, physical education mark*